

VETERİNER HEKİMLİĞİ ARŞİVİNDEN BİR ÖRNEK: FAZLI FAİK YEĞÜL'ÜN OTOBİYOGRAFİSİ

Ferruh Dinçer*

Değerli dostum Prof.Dr. Emre Dölen'i 60. yaşı nedeniyle içtenlikle kutluyor, yaşamının en olgun döneminde yeni başarılar gerçekleştireceğine inanıyor ve kendisine esenlikler diliyorum.

Öğrenciliğimin ilk yıllarımdan başlayarak, okulda ve aile çevremde okuyup dinlediğim yaşam öykülerine büyük ilgi duydum. Aktif akademik yaşamımda ise yüzlerce biyografi okudum, onlarcasını da araştırıp yayımladım. Bu çerçevede bilim tarihi metodolojisinde historiografi için çok büyük önem taşıyan ilk elden kaynaklara ulaşabilme olanağımı buldum. Bir “sözcük”, bir “cümle”, bir “isim” ya da “resim”den yola çıkarak tarihi değer taşıyan pek çok bilgiye ulaşabildim. Belki de bu nedenle, asistanlığımın ilk yılında (1963) o zaman doçent olan Kürsü Başkanım Prof.Dr. Nihal Erk'e *Veteriner Hekimliği Biyografya ve Bibliyografya Arşivi* konulu bir proje sundum. Hocamın da katılımıyla, o tarihlerde 25 hizmet yılını doldurmuş bulunan veteriner hekimleri kapsayan bu proje çerçevesinde gönderilen yüzlerce biyografik ve bibliyografik belge, bugünkü arşivi oluşturdu.** Yıllardan beri birçok evlat ve torun bu arşiv ve belgelerde köklerine uzanan bir yol buldu; bir bilim insanı da ilk elden kaynaklara ulaşabildi.

Bu arşiv projesi çerçevesinde 15 Mayıs 1964 tarihinde kendisine gönderilen soruları yanıtlayan Ord.Prof.Dr. Fazlı Faik Yeğül'ün daktilo ile yazılmış mektubu, orijinaline sadık kalınarak aşağıda sunulmuştur. Görüleceği gibi, bu orijinal belgenin içinde yazılanlar eğitim, meslek, üniversite ve yayın tarihimize ışık tutacak olan birçok noktayı içermektedir. Selanik'te 1882 yılında doğan ve 1903'te meslek yaşamına başlayan Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik Yeğül, Türk veteriner hekimliğinin, Osmanlı döneminin sonuncu Cumhuriyet döneminin ilk çeyreğindeki öncüleri arasında yer almıştır. Kırk yıl önce (1965) yitirdiğimiz bu bilim insanının yaşam öyküsü aşağıda kendi kaleminden aynen aktarılmıştır:

* Prof.Dr., Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı emekli öğretim üyesi.

** Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Veteriner Hekimleri Biyografi ve Bibliyografya Arşivi.

Fazlı Faik Yeğül

Tahsil

“1298 (1882) yılında Selanik'te doğdum. İptidâî, rüşdî, idadî (ilk, orta ve lise) tahsilimi Selanik'te “pekiyi” derece ile tamamladıktan sonra 1315 (1899) yılında İstanbul'a geldim. Mülkiye Baytar Mekteb-i Alisi'ne müsabaka imtihanımı üçüncülükle kazanarak, yazıldım. Birinci sınıftan ikinci sınıfa birincilikle geçtim.

O zaman usulden olduğu üzere 2 nci ve 3 üncü sınıfları geçtikten sonra, 3. ve 4. ders yılları başında birerden iki ve dördüncü sınıfı tamamlayınca, tatilleri müteakip üçüncü bir doktora imtihanı daha geçirdim. 1319 (1903) yılının 13 Temmuz'unda mektebi birincilikle bitirdim ve veteriner hekimliği diploması almaya hak kazandım.

1909'da Avrupa'ya müsabaka ile uzman yetiştirilmesi amacı ile gençler gönderilmeye başlanmıştı. Müsabakayı kazanan altı genç arasında ben de vardım. 1909 Eylülünde kimya tahsili için Berlin'e gönderildim. Bu suretle meslektaşlarımıza Almanya yolunu ilk açan ben oluyordum.

Berlin'de, zamanımızın Dünyaca en şöhretli kimya profesörlerinden biri ve belki birincisi olan, birçok buluşları arasında albüminler üzerinde yaptığı çok önemli ve meşhur tetkikleri ve keşifleri yüzünden Nobel mükafatını kazanmış olan Berlin Üniversitesi Birinci Kimya Enstitüsü Müdürü Ord. Prof. Emil Fischer'i gördüm. Onun asil ve nezaketli direktifi ile diğer profesörlerin derslerinden ve laboratuvarlarından yararlanmak için üniversiteye yazıldım. Bu suretle hem Emil Fischer'den hem de bu zatın müdürü bulunduğu Enstitünün Müdür Yardımcısı olan Prof. Gabriel'den, sentetik petrol kaşifi Prof. Franz Fischer'den, daha o zaman bile radyo aktif elemanlar üzerindeki büyük tetkikleri ve buluşları ile maruf olan Prof. Hahn'dan, aynı Enstitünün Şube

Müdürlerinden Prof. Pekar [Otto] Diels ve Prof. Stehler gibi diğer büyük şahsiyetlerden yararlandım. Emil Fischer'in nezareti altında çalıştım. Bir sömestr de Patoloji Enstitüsü, Biyolojik Kimya Şubesinde Prof. Zalskofski'nin [Szkowsky] fahri asistanı sıfatı ile derslerinden, laboratuvarlarından faydalandım.

Ziraat Nezaretinin verdiği emir üzerine, Berlin Sefarethanesinin delaleti ile bir süre de Berlin Mezbahasında çalıştım. Berlin'in pastörize süt ve süt mamulatu istihsal eden çok büyük "Böhle" Süthanesinde uzun süre incelemeler yaptım. Mezbahalar ve süthaneler hakkında esaslı bilgiler edindim ve bunlar hakkında Nezarete raporlar takdim ettim. 1327 (1911) senesi sonunda - süre tamamlandığı için - pekiyi derecelerle İstanbul'a döndüm.

Resmî ve meslekî görevlerim

Bir vazifeye atanmadan önce Ziraat, Orman ve Maadin Nezareti, Ziraat Heyet-i Fenniyesi'ne bağlı Beşinci Şube-i Baytariye Müfettişliği'ne - o tarihte bu Şubenin Müfettişi ve Baytar Mektebi Alisi Emraz-ı Hariciye Muallimi Hocam Abdullah Bey'in tavsiyesine uyarak - altı ay kadar fahri olarak devam ettim. Burada Müfettiş Abdullah Bey'in iki muavini ve birbirinin sınıf arkadaşı olan Mehmet Akif (İstiklal Marşı Şairi) ve Kemal Beylerle tanıştım. Mehmet Akif Beyin mültefitane teşviklerini ve yardımlarını gördüm. Kendisine Tekirdağ'dan yazdığım bir mektup ile başlayan samimi ve hakiki dostluğumuz Büyük Şairin vefatına kadar devam etmiştir.

1320 (1904) yılında Ziraat Nezaretince Tekirdağ'da yeni kurulan Muayene-i Hayvaniye Memurluğu ile Kırkkilise (Kırklareli) Sıhhiye Baytarlığı görevine tayin edildim. 27 Mayıs 1320'de işe başlayarak "Devlet Görevine" girmiş oldum.

1321 yılının Ağustos ayında vazifem Edirne Vilayeti Baytar Müfettiş Muavinliğine tahvil edildi. 1322 (1906) yılı Nisan aya kadar bu meslekî görevlerim devam etti. Bu süre içinde hayvan hastalıkları ile mücadele ettim. Köylülere - bir sığırı birçok uğraşmalarına rağmen devirememeleri üzerine - kocabaş hayvanların kolayca yatırılması usullerini öğrettim.

Hocalığım ve buna ilişkili diğer görevler

İlk hocalığım Müfettiş Abdullah Bey'in İstanbul'da tesis ettiği ve kendisinin idare etmekte bulunduğu özel Mekteb-i Edeb okulunda - hocamın isteğine uyarak- fahriyen Türkçe dersi verdim (1319 – 1903'de).

Edirne Baytar Müfettişi Hasan Efendi ile arkadaşı Kâzım Efendi Edirne'de yine Mekteb-i Edeb adlı bir okul açmışlardı. İstekleri üzerine bu okulda da fahri olarak Türkçe okuttum (1321 – 1905' de).

1322 (1906) yılı Nisanında Mülkiye Baytar Mekteb-i Alisi, Fenn-i Vilâde ve Ticaret-i Baytariye Muallimliği ile Müdürlük Kâtipliğine naklen tayin edildim. Bu tarihte başlayan hocalığım - yaş haddi ile emekliye ayrıldığım - 13 Temmuz 1947 tarihine kadar aralıksız 41 sene sürmüştür. Yukarıda yazılı Muallimliğime, Kimya Muallim Muavinliği de eklendi. Asıl meslek edindiğim Kimya Hocalığı bu suretle başlamış oldu.

1916 (1332) yılında İstanbul Darülfünunu'nda yapılan büyük ıslahat üzerine, Almanya'dan bütün fakültelere -o zamanın unvanıyla- birçok müderris ve Fen Fakültesine de üç kimya müderrisi getirtilmişti. Gayri Uzvi Kimya ve Kimyayı Tahlili Kürsüsü Müderrisliği'ne Prof. Arndt, onun Muavinliğine de ben tayin edildik. Ordudaki görevimden terhis edildim ve Darülfünun'da çalışmaya başladım.

Prof. Arndt'ın isteği ve tavsiyesi üzerine Maarif Nezareti'nce bir Kimya Entitüsü kurulması emredildi. Cağaloğlu'nda Emniyet Sandığı arkasındaki Reşit Paşa İlk Mektebi, Enstitü için uygun bulundu. Binada gerekli tadilat yapıldı. Çok büyük mesai ile kısa bir zamanda ve bütün ihtiyaçları sağlanmış olarak, Türkiye'de kimyagerlik mesleğinin beşiği olan Kimya Entitüsü kuruldu. Burada Tahlili Kimya dersini Muallim olarak ben verdim.

Birinci Dünya Savaşı sona erince, Darülfünun'daki bütün Alman Müderrisler gitmek zorunda kaldılar. Prof. Arndt Beyin vazifeleri, maaşım artırılarak bana verildi. Mütareke'ye kadar bu vazifede kaldım.

Mütareke esnasında Askeri ve Mülkî Baytar Mektepleri Yüksek Baytar Mektebi adıyla birleştirildi. Ben de bu okulda Gayri Uzvi Kimya ve Toksikoloji dersleri öğretmenliğine atandım. Bir süre sonra -evvelce okuttuğum- Ticaret-i Baytari dersi de Tıbbî Adli adıyla ve bana Müderrislik unvanı verilerek diğer derslerime eklendi. Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi'nde Kimya Muallimliği, 1928'de Yüksek Orman Mektebi kimya hocalığı da bana verildi.

1933 senesi Şubat ayında, Ankara'da inşaatı tamamlanmak üzere olan ve aynı senenin 29 Ekiminde (Cumhuriyetimizin onuncu mutlu yılında) açılış töreninin yapılması kararlaştırılan Yüksek Ziraat Enstitüsü Umumi Katipliği'ne vekâleten tayin edildim, 2 Mart 1933'de işe başladım. Beş fakülteden teşekkül eden bu irfan yuvasında Veteriner Fakültesi Adli Tıp ve Sağlık Zabıtası Doçentliğine tayin olundum. Umumî Kâtiplik asaleten uhdeme verildi. 1936'da Profesörlüğe terfi ettim.

1939 yılında Fakültenin Kimya Profesörlüğü bana verildi ve toksikoloji dersi de buna eklendi. Toksikoloji Laboratuvarı benim zamanımda kuruldu, toksikolojik adli tahlillere başlandı. 1943'de Ordinaryüs Profesörlüğü unvanını kazandım.

İki defa Veteriner Fakültesi Dekanlığına, iki defa da Yüksek Ziraat Enstitüsü Rektörlüğüne seçildim. Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanununa uygun olarak ilk "rektör" seçilen ve bu unvanı ilk alan ben oldum.

13 Temmuz 1947'de kanuni yaş haddimi doldurdum ve emekliye ayrıldım. Emekli iken de iki yıl Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nde 'görevli öğretmen' olarak çalıştım. Bu suretle 46 senelik devlet hizmetinin 41 yılı türlü ilim ocaklarında hocalıkla geçti.

Balkan Harbi'nde bir ve Birinci Dünya Savaşı'nda iki defa vatani hizmetimi yaptım. Birinci defasında 'İhtiyat Veteriner Yüzbaşı' olarak İstanbul'da İkinci Ordu Menzil Müfettişliği Baytari Eczahanesi Müdürü vazifesinde bulundum. İkinci defasında -sivil vazifeme halel gelmemek üzere -vazifeye çağırıldım.

Eserlerim ve yazarlığım

Kimya Enstitüsü kurulurken müdür Arndt Beyin hazırladığı ve benim tercüme ettiğim kimyagerlere mahsus *Kimyayı Gayri Uzviden İlk Tatbikat*¹ adlı büyük laboratuvar kitabının basılmasına başlandı.

Arndt Bey'in evvelce Almanya'da basılmış bulunan bir tatbikat kitabı² kimya muallimi olacaklar için *Muhtasar Tatbikatı Kimyeviye*³ adı ile tarafımdan Türkçe'ye çevrildi. *Miktar Kimyayı Tahlili*⁴ adındaki üçüncü eser de Almanca kitaplardan derlenmek suretiyle tarafımdan hazırlandı. Bu üç eser Maarif Nezaretinde yeni kurulmuş olan Telif ve Tercüme Bürosu'na yayımlandı.

Yüksek Baytar ve Orman Mekteplerinde ders verirken Yüksek Baytar Mektebi Neşriyatı arasında memleketimizde ilk modern kimya ders kitabı olarak *Kimya-yı Gayri Uzvi* ve yine ilk toksikoloji eserlerim, Yüksek Orman Mektebi Neşriyatı arasında da *Kimya-yı Uzvi* adlı eserim Ziraat Nezareti'nce bastırıldı. Bunları Yüksek Ziraat Entitüsü Yayınları arasında bulunan ve ilk defa benim tarafımdan yazılmış olan *Baytarî Tibb-î Adlî*⁵ eserim takibetti.

¹ Fritz Arndt, *Kimya-yı Gayri Uzvi'den İlk Tatbikat*, çev. Fazlı Faik Yeğül, Maarif-i Umumiye Nezareti Telif ve Tercüme Kütüphanesi 99, İstanbul Matbaa-i Amire 1333 (1917), 9+418 s. Mütercimim önsözünde 1333/1917 tarihi, kapakta 1918-1919 tarihi vardır (Beyazıt Devlet Kitaplığı K.23172; Ankara Milli Kütüphane 1956 A 26) (editörün notu).

² Fritz Arndt'ın *Kurzes Chemisches Practicum für Mediziner und Landwirte* başlığını taşıyan, Berlin ve Leipzig'de değişik baskıları olan tanınmış kitabı.

³ Fritz Arndt, *Muhtasar Tatbikat-ı Kimyeviye*, çev. Fazlı Faik Yeğül, İstanbul Matbaa-i Amire 1332/1916, 150 + 2 s., 1 levha (Ankara Milli Kütüphane 1954 A 511). (e.n.).

⁴ A.E. Stock & Arthur Stahler, *Tahlil-i Mikdari Tatbikatı*, çev. Fazlı Faik Yeğül, İstanbul 1332/1916, 192+1 s. (Ankara Milli Kütüphane 1956 A 99). (e.n.).

⁵ Fazlı Faik Yeğül, *Baytarî Tibb-ı Adlî*, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Talebe Ders Klavuz Sayı 7, Yüksek Ziraat Enstitüsü Yay, Receb Musoğlu Basımevi, Ankara 1937, 100 s. (Ankara Milli Kütüphane

Toksikoloji adlı eser, geniş tadiller ve ilavelerle ikinci defa bastırıldı.⁶ Yüksek Ziraat Enstitüsü yayınları arasında *Muhtasar Organik Kimya* adında tercüme bir eserim de vardır.⁷

Ziraat Vekaleti'nin *Köylüye Öğütler* adlı yayınları arasında *Hayvan Yemleri* adı ile bir eserim bulunmaktadır. Meslektaşımız Muallim Sayın Muzaffer Bekman'ın mezbahalara dair mufassal eserinde *Hayvan Sigortaları* üzerine uzun bir etüdüm yayımlanmıştır.

[Mehmet] Akif Bey, teveccühünü kazanan gençleri okumaya, çalışmaya, öğrenmeye teşvik ederdi. Benden de teveccühünü esirgemedi. Beni, arkadaşı Kemal Bey'in yayımlamakta olduğu mesleğimizin ilk dergisi olan *Mecmuayı Ziraiye ve Baytariye* ye yazı yazmaya teşvik etti. 21 yaşında idim. Fransızca mesleki dergilerden iktibas ederek, o sıralarda bahis konusu olmağa başlayan [Bacille Bilié de] Calmette-Guérin (B.C.G.) verem aşısı hakkında, memleketimizde ilk defa olmak üzere yazılar yazmağa başladım.

Tekirdağ'da bulunduğum müddetçe İstanbul'da çıkan *İkdam* gazetesine yazı yazdım.

1324 (1908) yılı Temmuz ayının onüçüncü günü memlekette yeniden Meşrutiyet ilan edilince, sivil veterinerliğin kurucusu ve Mülkiye Baytar Mektebi Alisinin Müdürü Miralay (Albay) Mehmet Ali Bey de -hürriyetseverliği yüzünden 1315 de (1899) İstanbul'dan evvela Yemen'e, sonra Selanik'e sürülmüştü – İstanbul'a geldi. Meslektaşları ile Kabasakal semtinde bulunan Baytar Mektebi'nde toplanarak Mehmet Ali Bey'in teklifi üzerine bir *Mecmua-i Fünunu Baytariye* ve bir Cemiyet-i Baytariye kuruldu. Bu cemiyetin başkanı M. Ali Bey idi. Genel yazmanlık bana verilmişti.

Dergi kuruluncaya kadar, mesleğimizin o zamanki çok bakımsız ve elim hali hakkında, günlük gazetelere yazı yazmak ödevi ile vazifelendirildim. Mesleğimizin o vakit ki perişan halini dile getiren ilk yazı, Büyük Şair Mehmet Akif Bey'in arkadaşlarından, alim ve kıymetli yazar Samih Rıfat Bey'in yeni yayımlamaya başlamış olduğu *İttifak* gazetesinde çıktı (1324 Ağustos'u). Meşrutiyet ilan edilince *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde de yazarlığa başlamıştım.

1928/33 AD 2814); Bu eserin tadil edilmiş 2.bs. için bkz. Fazlı Faik Yeğül ve Yaşar Altan, *Veteriner Adli Tıp*. Ankara Üniversitesi Veteriner Fak. Yay. 106, Yeni Matbaa, Ankara 1959, VIII + 119 s. (Beyazıt Devlet Kitaplığı K.84531). e.n.

⁶ *Toksikoloji*. 2.bs., T.C. Tarım Bakanlığı Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü ders kitabı No.28, Tarım Bakanlığı Yüksek Ziraat Enstitüsü Basımevi, Ankara 1945, IV+160 s. (Beyazıt Devlet Kitaplığı K.43937; Ankara Milli Kütüphane No.1945 AD 2142). e.n.

⁷ Hopff, Heinrich Dr. (8.baskıdan Türkçe'ye çeviren Fazlı Faik Yeğül), *Kısa Organik Kimya*, Yüksek Ziraat Enstitüsü Ders Kitabı No.33, Yüksek Ziraat Enstitüsü Basımevi, Ankara 1946, 149 s. Katkıda bulunanlar Mecit İbrahim Okay, Ali Rıza Gürgen. (Beyazıt Devlet Kitaplığı K.44399). e.n.

Almanya'dan İstanbul'a dönünce, yayımlanmakta olan *Fenni Baytarî* dergisine yazılar yazdım. *Aragon* [Aradon ?] adlı bir dergide, istek üzerine, Türkiye'de ilk defa olarak Modern Kimya'ya dair ve 'Elektroliz ve İyon' nazariyesi hakkında yazılarım yayımlandı.

İstanbul Darülfünunu'nun Fen Fakültesi tarafından yayımlanan *Fen Fakültesi Mecmuası*'nda, memleketimizde ilk defa olarak "Atom Kimyası" hakkında yayımlamaya başladığım yazılara⁸ daha sonraki *Mecmuayı Baytariye* de devam ettim.

Üçüncü defa vatani hizmete çağırılınca Ordu Dokuzuncu Baytar Dairesi'nce neşrine başlanılan aylık *Askeri Mecmua-i Baytariye*'nin bütün yazı ve tashih işleri bana verildi. Burada da mesleki yazılarım yayımlandı.

Birinci Cihan Harbi'nde kurulmuş olan Sipahi Ocağı'nın yayımlamaya başladığı aylık *Sipahi Mecmuası*'nın yazı işleri müdürlüğü de uhdemde idi. Burada da yazılarım çıkmıştır.

İstanbul[‘daki] Kimyagerler Cemiyeti azası iken, bu Cemiyet'e Başkan seçildim. Dört kimyager arkadaşıyla *Kimya ve Sanayii* adlı bir dergi kurduk. Bu derginin devamınca yazı işlerini idare ettim, tashihlerini yaptım ve dergiye yazı yazdım.⁹

Yüksek Baytar Mektebindeki Müderrisliğim süresinde dört meslektaş ile kurmuş olduğumuz *Mecmua-i Baytariye*¹⁰ adlı derginin, altı sene fasılasız olarak yazı işleri uhdemde bulunmuştur; bütün tashihler benim tarafımdan yapılmıştır. Mecmuaya: 'Atom Bünyesi,' 'Radyo Aktivite' ve 'İzotoplar' hakkında en yeni bilgileri havi yazılar; aminlere dair ve meslektaşları ilgilendiren başka konular üzerinde birçok makale yayımladım. Yüksek Baytar ve Orman Mekteplerinde atoma dair konferanslar verdim.

Özet olarak diyebilirim ki, mesleğe dair yazdığım yazılar yüzü aşkındır.

⁸ Fazlı Faik, "Bir düşman teyyare harik bombasının muayenesi, *Darülfünun Fünun Fakültesi Mecmuası Tabiiyat kısmı*, Sene 1, sayı 1, Nisan 1332 (1916), s.77-82; "Beynelmil vezn-i cüz-i ferd komisyonunun 1916 senesine mahsus raporu, *DDFM Tabiiyat kısmı*, Sene1, sayı 2, Haziran 1332 (1916), s.142-146; "1915-1916 senelerinde faaliyet-i inşaiye sahalarında icra edilen tedkikat," *DDFM Tabiiyat kısmı*, Sene 2, sayı 5, Kanun-ı evvel 1333 (1917), s.388-407 ve 459-475. Bkz. F. Günergun, "Darülfünun Fünun (Fen) Fakültesi Mecmuası (1916-1933)," *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, ed. F. Günergun, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1995, s.285-349.

⁹ Bu dernek bugün "Türkiye Kimya Derneği" (kuruluşu 1919) adını taşımaktadır. İlk sayısı 1 Ekim 1927'de yayımlanan *Kimya ve Sanayi Mecmuası (Revue de Chimie)* adlı dergi, bugün *Kimya ve Sanayi* adı ile yayın hayatını sürdürmektedir. Fazlı Faik Bey'in bu dergide tesbit edebildiğimiz üç yazısı şunlardır: "Kimya-yı hayati: Kanda şeker tayini için basit bir mikrometri usulü" (Ekim 1927), "Kimya-yı Uzvi: Bulgaristan'da gülyağcılık" (Ekim 1927), "Svante Arhenius" (Ocak 1928). e.n.

¹⁰ Anılan derginin adı *Baytari Mecmua*'dır. F.F. Yeğül'ün bu dergide 1923-1929 yılları arasında 22 adet makale ve çevirisi yayımlanmıştır. Bunların bibliyografik künyesi için Bkz: N. Erk ve F.Dinçer (1970) *Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretimi ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Tarihi*. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Yayınları No:259, s.125-126.

Özel hayatım

1908 Ağustosunda evlendim ve hiç çocuğum olmadı. Resimden ve müzikten çok hoşlanırım. Kitap merakım çok büyüktür. Refikamın vefatında kitaplarımı ve dergilerimi dostlarıma ve talebelerime verdim. Almanca, İtalyanca, Fransızca lisanlarını yazacak ve okuyacak kadar bilirim. Hayatımın diğer yönlerini, uygun görürseniz, Pendik Bakteriyoloji Enstitüsü eski Mühassıs Müdürü sayın Muzaffer Bekman Bey'in (*Üç Bilgin*) adlı eserinden alabilirsiniz.

Teşekkürlerle. (imza) [Fazlı Faik Yeğül]

Fazlı Faik Yeğül (1882-1965) hakkında ayrıca bkz. Muzaffer Bekman, *Üç Bilgin*, İstanbul 1963, s.4-12; Nihal Erk, "Ord.Prof.Dr. Fazlı Faik Yeğül (1882-1965)," *Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, XII, 3 (1965), 250-256; Emre Dölen, *Osmanlılarda Kimyasal Semboller ve Formüller*, İstanbul 1996, s.107; Sevtap İshakoğlu-Kadioğlu, *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Tarihi (1800-1946)*, İstanbul 1998, s. 231-232 (Editörün notu).

The autobiography of Fazlı Faik Yeğül, professor of veterinary medicine, chemistry and toxicology

Ferruh Dinçer

There is no doubt that archives are among the most important sources for historical studies. Biographies included in collections are also attractive materials for historians. Beginning from 1963 onwards, I started to collect historically important items throughout my academic life. These items contributed to the foundation of the Veterinary Museum of the Veterinary Faculty of Ankara University in 1974. The Museum's Biographical Archive contains hundreds of biographies dating back to the 19th century. Many researchers from different scientific disciplines have used this archive.

The present article will introduce the biography of Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik Yeğül (1882-1965) as based on a manuscript kept in the biographical archive of the Veterinary Museum in Ankara University. This manuscript was compiled by Professor Yeğül himself in 1964, and provides valuable information on the history of Turkish veterinary medicine, pharmacy and chemistry, and his personal educative activities.

Key words: Ankara University, biography, Fazlı Faik Yeğül, Fritz Arndt, history of veterinary science, chemistry, Turkey; Anahtar kelimeler: Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Baytar Mektebi, biyografi, Fazlı Faik Yeğül, Fritz Arndt, veteriner hekimlik tarihi, Yüksek Ziraat Enstitüsü, kimya öğretimi.